

asel, dat over een  
n door velen los-  
r A. Kuyper ons  
heeft gebracht: het  
istenen achter het  
ik lezen liet. Het  
l der christelijke

al met de noodige  
estuit der Synode.  
kan ook zijn, dat  
heeft met andere  
nen geen tijd heeft  
t altijd een poosje,  
als ze komen moe-  
die auteur van  
staat is, in eigen  
dat een „artikel“  
t. Hoe het zij, de  
n reeds uitgelaten.

doordringen — ik  
kerk het terrein  
met een bepaalde  
uurlijk dwaasheid  
reformeerd partij  
voer te leggen, dat  
de pers vermeld-  
n.l. van een ge-  
gronden, waarop  
conclusies juist zijn.  
is verstanden wij  
en.

K. S.

**KUNST**

wen.

in Christus gestor-  
van Prof. Dr. Ph.  
fallener Studenten“  
e sterke jongens  
[schreiden  
edend levenslicht  
op God gericht  
even dra moest  
[scheiden  
rbloedend beiden  
vlamde, gansch  
[ontwricht  
van genâ door-  
[licht,  
ood zich te be-  
[reiden....

id in bittre smart  
d had hun wee-  
[nend hart  
uiten alle lijden  
rugweer opgetast  
even, schaamlie-  
[last.  
v, tot eeuwlglijk  
[verblijden!

a het heil, dat Hij  
hoe Hij dat zoo  
njdennis Christus  
alles nu Christus  
moest het worden  
ij het uitwendige  
op zichzelf, bij  
hooren tot Abra-  
tere sabbathrust  
an Gods geboden.  
Gods offers zijn  
hart. Die priester  
en iets af, waer  
bestelijke realiteit  
ag er om, daarin  
en, en Zijnen te  
om zoo te zeggen  
a overleggen, af-  
an bekwaamheid  
ige, opvatting en  
verstandig zijn al-  
een kindeke, dat  
al aangrijpt, maar  
geestelijk achter

zijne meerderheid  
ordeningen er aan  
repen. Het zag ze  
n Zijn heilswerk  
ure eigenlijke be-  
Gods, merkten zij  
middelen, waar-  
erwerven en deel-  
ten. Vleeschelijke  
hods Israël waar-  
eerlijkheid straks  
Onderhouding der  
geschreven offers

Zoo wou de HEER nu hier Zijn lieve kinderen  
[weiden,  
In dezen bangen ban van aarde's wreedst gericht  
En hen, geveeld als door een bliksemenden zucht  
In d'enge poort der trouw, ten eeuwgen leven  
[leiden.

Dies zullen wij, hun broeders, wijd Zijn lof ver-  
[breiden  
Om zóoveel milde liefde in zóoveel leed gesticht  
En knielend nifgen voor den Koning van het Licht,  
Die Satan sloeg, waar duivlen doodendansen  
[reiden.

Uitzuivrend al den drab uit veler vragen wel,  
Nu hemellicht in levensheimen kwam breken  
En bij het loopgraaf-vuur aan zondaars Zijn bestel  
En stervensvrede gaf, zoo onvergeetlijk schoon,  
Dat waar op jonge levens houten kruisen steken  
Gods groote glorie brandt, temidden van de  
[doën.

JAN DE MARÉ.

## UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

### Een nieuwe Moraal?

V.

„Het vertrouwen op God is vervan-  
gen door den Dienst van den Mensch.“<sup>1)</sup>  
In deze tartende woorden vallen de Webbs de  
bolsjewistische opvattingen over den „dienst aan  
de gemeenschap“ samen. Zij geven daarmee nog  
eens uitdrukkelijk te kennen dat het atheïsme het  
gansche Russische leven beheerscht: Rusland wil  
een „land zonder God“ zijn.<sup>2)</sup>

Het is dus verkeerd, zooals we den vorigen keer  
reeds opmerkten, om bij de beoordeeling van de  
bolsjewistische samenleving, de afzonderlijke han-  
delingen eerst los te maken van hun godlooze  
basis, en dan de waarde daarvan te bepalen. Deze  
methode sticht louter verwarring: abstracte voor-  
stellingen nemen de plaats in van de werkelijk-  
heid. Op die wijze kunnen nooit bevredigende  
conclusies worden getrokken.

Zoo heeft het weinig zin om den „dienst aan  
de gemeenschap“ op zichzelf te beschouwen, en  
daarover een oordeel uit te spreken. Als een  
volk zich vereenigt tot een heilloos doel, als  
het al zijn krachten geeft aan een bouwwerk  
dat op ondeugdelijke fundamenten rust, is elke  
medewerking af te keuren. De talenten worden  
bij een deelname aan een dergelijken collectieven  
arbeid, ook wanneer zij de voortbrenging van  
goederen beoogt, misbruikt.

Openlijk betuigen nu de bolsjewisten dat hun  
strijd voor een „communistic samenleving“,  
een strijd tegen God is. De mensch moet door  
zijn arbeid bewijzen, dat het geheel overbodig, ja  
zelfs schadelijk is om aan God te gelooven. Door  
„grondige wetenschappelijke voorlichting“, zal  
men hem in zijn ongeloof steunen. Critiek op de  
leiding der wetenschap is ongeoorloofd. Wie zich

1) Sidney and Beatrice Webb: Soviet-Communi-  
sm, dl II, pag. 1138.

2) Vgl. N. Pörzgen: „Ein Land Ohne Gott“.

het zich rein houden van wat niet gegeten noch  
aangeroerd mocht worden, het niet-overtreden van  
het sabbathsgebot ook in zijne pharizeesche uit-  
spinsels, dat was toch de weg ter behoudenis, ten  
leven, daardoor verwierf men zich toch het toe-  
gezegde heil. Zij zochten aldus hunne eigene ge-  
rechtigheid op te richten, en verstonden niet, hoe  
God hun door die instellingen en wetten had willen  
leeren uitzien naar Christus, en had willen teeke-  
nen, wat Hij zou doen om hen door Gods genade  
te beschikken niet maar aardsche macht, doch veel  
hooger, eeuwige redding en zaligheid.

Door die beschouwing en levenswijze botsten zij  
tegen den Heere Christus en Zijn woord en werk,  
toen Hij op aarde verscheen en leerde en leed en  
eindelijk ook den kruisdood stierf. Hem, de vervul-  
ling, en den Vervuller van al hun van God  
ontvangen wetten en instellingen, herkenden zij  
niet, toen Hij tot hen kwam als de in en door dat  
alles geprofeteerde. Van zulk eenen Messias wisten  
zij niet af, ondanks al hunne van God ontvangen  
voorrechten, instellingen, wetten. Hem begeerden  
zij niet. Tegen Hem stelden zij zich al feller, en  
eindelijk grepen zij hunne wet om op grond daar-  
van Zijnen dood te eischen: Wij hebben eene wet,  
en naar onze wet moet Hij sterven.

Zoo heeft Israël zijnen ceremoniëlen dienst met  
zijne door God verordende bepalingen en gegeven  
typen niet verstaan, maar verkeerd opgevat en  
misbruikt om er zichzelf mee te schaden en zijnen  
van God gegeven Christus mee te brengen aan het  
kruis en in den dood. Bij dien ceremoniëlen dienst  
werd het behandeld als wijs en verstandig, als een  
volwassene, die niet bij het uiterlijke zou blijven  
staan, maar zou doordringen tot den geestelijken  
zin. Eigene werkzaamheid, eigen redeneeren en  
doordenken, moest daar nog bij te pas komen.  
Het werd daarbij nog niet behandeld als een

niet geheel aan haar overgeeft wordt van onwil  
en reactionnaire gezindheid beschuldigd, en ver-  
volgd.

Stanley Jones verhaalt van een jongen man,  
die gevangen werd gezet omdat hij weigerde zich  
bij een anti-godsdiensig collectief aan te sluiten.  
Een hoogleeraar, die het naturalisme een „onvol-  
ledige levensfilosofie“ noemde, werd „tot de orde  
geroepen en bewaakt“, opdat hij verder zwijgen  
zoude.<sup>3)</sup> Talrijke intellectuelen, die de onderdruk-  
king van zoovele harde werkers niet langer kon-  
den aanzien, en om des gewetens wille hun stem  
tegen de gewelddadige vestiging eener „klasseloze  
samenleving“ verhieven, werden zwaar gestraft.

„Zouden wij ooit“, schrijft Stanley Jones, „door  
ons als een duivel te gedragen, den duivel kunnen  
uitdrijven uit een volk? De communisten hebben  
niet geaarzeld het te probeeren. Telkens opnieuw  
hebben ze, in de vervolging van hun echte of  
veronderstelde vijanden, zich gedragen als dui-  
vels om zoo den duivel uit de menschen te drij-  
ven. Maar het gaat niet. Het is niet mogelijk  
om met geweld vrije menschen te scheppen.“

Volkomen juist geoordeeld! Maar diezelfde Stan-  
ley Jones projecteert maar al te dikwijls zijn  
geidealiseerde beelden in dezelfde werkelijkheid,  
waarover hij zooveel zulke uitstekende opmer-  
kingen maakte, verliest haar dientengevolge uit het  
oog, en... kan nu slechts woorden van waar-  
deering vinden. Zoo meent hij opeens dat de  
Russische samenleving op coöperatie gegrond  
is, en stelt haar daarom hooger dan de Wes-  
tersche, welke z.i. door concurrentie wordt  
beheerscht.

Hij ziet niet in, dat deze vorm van „coöpe-  
ratie“, waarin naar zijn eigen woorden de men-  
schen zich opzettelijk als „duivels hebben ge-  
dragen“, een groote stap achteruit beteekent,  
in plaats van vooruit. De idee van „coöpe-  
ratie“, van „collectieve productie“, van „dienst  
aan de gemeenschap“, welke hem met geestdrift  
vervult, stelt hij in plaats van de realiteit. Vandaar  
de verwarring.

...

Er is dus geen sprake van, dat elke „dienst van  
den mensch aan de gemeenschap“, een zedelijk  
goede daad is.

Rykof, de man van den „rechtervleugel“ der  
communistic partij, die nu van het toneel  
verdwenen is, typeerde de Russische samenleving  
eens met de woorden: „ons systeem is gebaseerd  
op wantrouwen jegens iedere kleinere schakel  
van de keten“<sup>4)</sup>. Elke organisatie wekte achter-  
docht op bij de leiders, en doet dat nog. On-  
ophoudelijk worden zij gecontroleerd, gezuiverd,  
ontbonden, gereorganiseerd. En aan zulk een „ge-  
meenschap“ moet de moraal worden ontleend? Zij  
zou de „bron der ethiek“ zijn? Duidelijk blijkt  
dat wanneer de maatschappij de wet Gods ver-  
werpt, en zelve wetgeefster wil zijn, de menscheit  
tot anarchie vervalt.

Een „geest van wantrouwen“, Rykof heeft het  
zelf gezegd, doordringt alles. Maar dat beteekent  
de heerschappij van het individualisme in zijn  
meest verwerpelijken vorm. Een werkelijk „col-  
lectief“ is in zulk een samenleving onmogelijk.

3) „Christus' Antwoord op het Communisme“, pg. 222.

4) „Soviet-Communism“, dl. II, pg. 800. Men zegt dat  
Tomsjy eenige weken geleden zelfmoord heeft gepleegd.

kindeke, van hetwelk alle voorwerpen, waarmede  
het zich zou kunnen wonden, verwijderd worden,  
en dat de spijs geheel geroed in den mond ge-  
stoken ontvangt. En zie, met die ceremoniële wet-  
ten en instellingen heeft het zichzelf den onder-  
gang toegevoerd, en zijnen Messias aan het kruis  
gebracht. De heilsopenbaring door symbool of  
zinnbeeld, door ceremoniële offer en gebod, de  
heilsopenbaring als voor wijzen en verstandigen,  
als voor volwassenen, moest vervangen worden  
door eene heilsopenbaring als aan kinderkens, die  
bij hunne voeding en kleding en verzorging niets  
hebben te doen dan maar te slikken en zich te  
laten bedienen. Want anders werkte zij geen heil,  
maar onheil, geen leven, maar den dood, door de  
dwaasheid der menschen. En daarom zeide de  
Heere: Ik dank U, Vader, dat Gij deze dingen voor  
wijzen en verstandigen verborgen hebt. De Joden  
vragen een teeken, en willen als wijzen en ver-  
standigen zelve oordeelen en beslissen. De Grie-  
ken zoeken wijsheid. Hun inzicht zal het uitmaken.  
Aldus is het kruis van Christus voor beiden ver-  
werpelijk, voor den Jood eene ergernis, voor den  
Griek dwaasheid. Daarom heeft het Gode behaagd  
door de dwaasheid der prediking zalig te maken  
die gelooven. Hij heeft Zijne heilsopenbaring zoo  
willen geven, dat zij geschikt is om kinderkens  
tot verlossing en zaligheid te zijn, voor allen, die  
zich alleen op Gods genade en heilswerking ver-  
laten, zonder eenige eigene werkzaamheid, waar-  
digheid of verdienste.

Wij moeten, om des Heeren dankzegging hier  
recht te verstaan, ook letten op den tijd en de  
omstandigheden, die hier uitdrukkelijk genoemd  
worden. In dien tijd antwoordde Jezus en zeide,  
schrijft Mattheüs: en ekeinoof tooi kairooi. Welke  
gelegenheid was dat? Johannes' discipelen waren  
gekomen om den Heere te vragen, of Hij was,

In Rusland is dat ook meermalen uitgesproken.  
De geschiedenis van de bolsjewistische regeering  
is gekenmerkt door scherpe conflicten, door  
grootte belangentegenstellingen, welke duidelijk  
toon dat van een „gemeenschappelijke dienst“  
geen sprake is. De oproep daartoe werd dikwijls  
als een harden dwang gevoeld, als een machts-  
misbruik van de leiders. De voorbeelden zijn voor  
het grijpen. De terreur over de „koelakken“, de  
vervolg van de minderheden in de Oekraïne  
en in het Finsche grensgebied, de strijd tegen  
de geloovigen: het zijn allemaal daden van grove  
willekeur en wreed geweld.

Maar ook in den communistischen kring zelf  
heerschen ernstige meningsverschillen over de  
wijze van afbetaling der z.g. schuld aan de ge-  
meenschap.

Het waren vooral de vakverenigingen, die tegen  
de zware eischen der creditrice protesteerden.  
Een belangrijk gedeelte van de opbrengst der ge-  
produceerde goederen werd namelijk aan de wer-  
kers onthouden. De sociale diensten kostten veel  
geld, de kapitaalbehoefte der industrie waren  
zeer groot: aan de outillage der bestaande inrich-  
tingen ontbrak veel, talrijke nieuwe fabrieken  
moesten gesticht worden, en grootsche plannen  
voor de opwekking van elektrische energie  
wachten op een uitvoering. „Dat alles“, werd  
beloofd, „was voor de arbeidsgemeenschap even  
noodzakelijk als de uitkeering van loonen.“

Die noodzakelijkheid werd echter door de be-  
trokkenen aanvankelijk niet gevoeld. Tomsjy<sup>5)</sup>,  
langen tijd de opperste leider der vakverenigin-  
gen, ontkende in 1929 op een congres dat het de  
taak der arbeiderssyndicates was om voor de  
perfectionneering der technische productiemidde-  
len te ijveren, ook al zou zij den groei van het  
voortbrengingsvermogen tengevolge hebben. Inte-  
gendeel: hij beschouwde het als de plicht der  
organisaties om steeds de verbetering van de ma-  
teriële omstandigheden te bevorderen, en niets  
anders. Dat de regeering een „socialistischen  
wedstrijd“ verlangde, welke de goederenproductie  
moest opvoeren, bewees z.i. wel dat deze groot  
gebrek aan alles had. Het was volgens hem  
echter niet geoorloofd om zulke enorme offers  
van de arbeiders te vragen, teneinde haar uit de  
moeilijkheden te helpen.

Stalin won den slag. Zijn vijfjarenplan  
eischte een buitengewone krachtsinspanning van  
de werkers. Op alle wijzen moest van hun  
kracht gebruik worden gemaakt, zelfs de vrije  
tijd mocht niet ledig worden doorgebracht: de  
z.g. arbeidsexpedities in de groentekwekerijen  
waren wel in naam vrijwillig, in werkelijkheid  
werd echter een zware sociale druk uitgeoefend  
om de onwilligen te dwingen daaraan deel te  
nemen.<sup>6)</sup>

De leiding der communistische partij kon de  
onafhankelijkheid der vakverenigingen niet lan-  
ger dulden. Zij verzekerde zich nu van de voor-  
naamste bestuursfuncties. Een vervolging op  
grootte schaal vond plaats, overal ontdekte de  
G. P. U. plaatselijke bestuurders, welke „aan het  
proletariaat vijandig(!) gezind waren. Deze on-  
trouw elementen werden verwijderd.“

Zoo overtuigde het Sovjet-gouvernement de ge-  
organiseerde arbeiders, dat zij niet voor hun

5) W. H. Chamberlain: „Russia's Iron Age“, pg.  
279 e.v.

die komen zou. De Heere had daarop naar Zijne  
werken, als vervulling van Jesaja's profetie, ver-  
wezen. En toen Johannes' discipelen weggegaan  
waren, had Hij de grootheid van Johannes als  
profeet in het licht gesteld, waartegenover Zijne  
eigene hoogheid als Godsgezant te meer uitkwam.  
Maar Israël liet zich zoomin door Johannes, als  
door Hem winnen tot eigen behoud. Op den eenen  
hadden zij dit aan te merken, op den ander  
dat. De Heere vergelijkt hen bij kinderen, wien  
niets naar den zin is, en die zoomin door het  
eene spel, als door het andere, zich tot spelen of  
medespelen laten bewegen. En dan komt Zijn  
woord over Chorazin en Bethsaida en Kaper-  
naüm. Hij had in deze steden veel gewerkt, groote  
wonderen verricht. Maar hare inwoners bekeer-  
den zich niet, en namen Hem niet aan, enkelen  
uitgezonderd. Het liep dus tegen het laatst van  
's Heeren werkzaamheid in Galilea. Weldra zou  
Hij dat verlaten om door Perea naar Jeruzalem  
te trekken en daar gekruisigd te worden. Nu zag  
de Heere terug op Zijnen velen arbeid onder  
de Joden en in Galilea. Wat was de vrucht?  
Dat de Joden over het algemeen, en de Galieërs,  
en ook de meest bevoorrechte steden als Cho-  
razin, Bethsaida en Kapernaüm, Hem verwierpen,  
en onbekeerlijk bleven. Het was met hen erger  
dan met de inwoners van Tyrus en Sidon en  
zelfs Gomorra. Maar daarom zou het hun ook  
erger vergaan. Ik zeg u, sprak onze Heiland,  
het zal Tyrus en Sidon verdragelijker zijn in  
den dag des oordeels, dan u, gij Joden van  
Chorazin en Bethsaida. En Kapernaüm, gij zult  
tot de hel toe nedergestooten worden. Bij rijker  
begenadiging en bevoorrechtiging ook zwaarder  
schuld en schrikkelijker oordeel, zoo die goe-  
dertierenheid Gods niet tot bekeering doet komen.

S. GRELDANUS.

particuliere belangen mochten opkomen, maar dat zij hun energie moesten aanwenden ten bate „van het geheel”. „Zoo werd de tot nu toe gangbare meening omtrent hun taak gewijzigd.”

De vakverenigingen waren voortaan staatsorganen. Een menigte van „draconische wetten en administratieve regelen, hadden tot doel om de arbeidsdiscipline te handhaven”. Wie zonder verlof één dag verzuimde, verloor zijn werk, zijn levensmiddelenkaart en zijn kamer”. Nog maar kort geleden verscheen een decreet, waarin stond, dat een deel van het loon werd ingehouden, wanneer de kwantiteit en de kwaliteit van het afgeleverde werk onvoldoende was, ook al had de betrokken werker geen schuld. Geen spoorwegongeluk of andere catastrofe kon plaats vinden of er werden altijd „saboteurs” ontdekt, die dan onmiddellijk met hun leven de „misdaad” moesten boeten.

Deze korte beschrijving van één der belangrijkste conflicten in de Sovjet-Unie, hetwelk nog steeds voortduurt, leert ons wellicht reeds dat die „dienst aan de gemeenschap” iets anders beteekent, dan de verheerlijking der Sovjet-Unie ons willen doen gelooven. Belooning en straf spelen een groote rol, al moet gezegd worden dat de jeugd dikwijls met meer enthousiasme zich geeft, dan de ouderen. Met meer enthousiasme... maar ook met minder erbarmen voor de ongelukkigen, die het ongenoegen der leiders hebben opgewekt.

Chamberlain schrijft in zijn reeds meermalen genoemd werk: „Russia's Iron Age”, dat de afschuif der Russische jeugd voor den persoonlijken rijkdom in het geheel niet bewijst, dat deze meer idealistisch en meer tot zelfopoffering geneigd is, dan de jeugd in een ander land. „Rijkdom”, heet het, „wordt in de meeste landen begeerd, omdat hij gemak, welde, sociaal respect met zich brengt. In de Sovjet-Unie wordt hij niet begeerd, omdat hij daar precies het tegenovergestelde tengevolge heeft: degradatie, vervolging, eindeloze kwellingen, en meestal deportatie.”

„Onder deze omstandigheden”, gaat hij voort, „is het onvermijdelijk dat de persoonlijke eerbucht, welke elders dikwijls haar uitdrukking vindt in het streven om een fortuin te vergaren, in de Sovjet-Unie slechts door een promotie in den staatsdienst bevredigd kan worden...” De Sovjet-Unie biedt als prikkel geen rijkdom aan, maar het geeft de menschen, welke ver naar voren komen in de rijen der politieke en industriële bestuurders, het even sterke motief van macht, gepaard gaande met dat van een levensstandaard, welke een heel stuk boven die van het armelijke Sovjet-gemiddelde ligt.”

„En de geheele politiek in de hedendaagsche Sovjet-Unie is niet op de vermindering der stoffelijke ongelijkheid gericht, maar wel op de toename daarvan, door er op aan te dringen dat de goed geschoolde en zeer vlijtige arbeider meer moet ontvangen dan zijn collega's.” „Gelijke loonen,” vervolgt Chamberlain, „mag het ideaal zijn van Bernard Shaw”, het is zeker niet het ideaal van Stalin, die op het laatste Partijcongres enkele van zijn scherpste woorden richtte aan het adres van die communisten, welke voor de „gelijkheid” ijveren.”

„Gelijkmaking in de sfeer van consumptie en persoonlijk leven,” zeide Stalin, „is reactionnaire klein-burgerlijke nonsens — zelfs in de laatste phase van de communistische maatschappij, wanneer allen verondersteld worden overeenkomstig hun capaciteiten te werken en overeenkomstig hun noden te ontvangen, zal er geen gelijkheid zijn.”

Deze woorden zijn niet gesproken in een omgeving, waarin een overvloed van de meest verschillende goederen het een ieder mogelijk maakt om al zijn persoonlijke wenschen te vervullen, maar in een land, dat ook in stoffelijk opzicht gebrek lijdt.

Zoo wordt langzamerhand wel duidelijk welke moraal bij den „toegewijden dienst aan de gemeenschap” past. De werkelijkheid der „ongelijke verdeling” is er hier een van grooten nadjver, hevige afgunst, sterk wantrouwen, wreede onbarmhartigheid en laag verraad.

Dat hebben de „Koelakken” ondervonden, die honger moesten lijden opdat de z.g. „nuttiger werkers” in de fabriekssteden konden eten. Dat ondervinden allen, die met hun arbeid achteraan komen, of die op eenige wijze critiek op de leiding uitoefenen.

„De gemeenschap”, dat is de maatschappijorganisatie, welke Stalin met zijn helpers heeft uitgedacht en bezig is te stichten. Dat is de samenleving van het „Vijfjarenplan”, met zijn ontzaglijke kapitaalverspilling<sup>7)</sup>, zijn meedoogenlooze dwangarbeid, en zijn steeds wisselende doelstellingen.

6) Vgl. Aant. in het vorige stuk.

7) Men zie hiervoor vooral Boris Brutzkours „Economic Planning in Soviet-Russia”.

8) „Russia's Iron Age”, pg. 38. (Hoofdstuk: The Faith without God).

Brengt het belang van het plan mede dat een weinig bezit wordt geduld, dan zijn allen schuldig, die zich tegen dat bezit keeren. Wil Stalin plotseling aan de boeren ook de laatste eigendommen ontnemen, dan is het een misdaad om iemand zijn have te laten houden. Verkeert de machtige dictator zijn besluit weer in het tegendeel... wee degenen, welke op den oorspronkelijk door hem gewezen weg voortdollen. Zij heeten nu de belagers van den socialistischen Staat.

De „gemeenschapsmoraal” wordt door de grillen van den vergoddelijkt mens, wiens wil heilig is, bepaald.

Het leven, dat een geloof zonder God begeert, ontlaardt. We hebben gehoord met welk een verschrikkelijken overmoed elke gedachte aan God in Rusland verworpen wordt, en hoe diep menschen als de Webbs zich vernederen door dien overmoed toe te juichen.

Die absolute verwerping is de „noodlottige zwakte”<sup>9)</sup> van de Russische samenleving. „Het is mogelijk, dat één, misschien twee generaties” voldoende geestelijk voedsel in de idee vinden, dat zij bezig zijn het socialisme te bouwen, en hun vaderland en de gansche wereld te vernieuwen.”

„Maar uiteindelijk is het onwaarschijnlijk dat de communistische propaganda, hoe zij ook opgedreven moge worden, uit de harten der Russen de vragen kan bannen, welke het probleem van den dood, van het individuele leven... doen rijzen. Zal het mogelijk zijn om door het meest toegewijde onderzoek van de bladzijden in Marx's Kapitaal, het antwoord daarop te vinden? Of zal een wanhopige drang om een niet-materialistische interpretatie van het leven te zoeken, niettegenstaande de scherpste waakzaamheid der Sovjetcensuur, zich weer laten gelden?”<sup>10)</sup>

Het leven zonder God is inderdaad volkomen zonder uitzicht. Het verlangen naar Hem laat zich niet onderdrukken.

Prof. Geesink meende dat de normen ook in de van God vervreemde wereld nog zouden samenvallen met het vijfde tot en met het negende gebod, wijl deze een „natuurlijke wet” waren.<sup>16)</sup>

De ontwikkeling van de moraal in de Sovjet-Unie, die gegrond is op hygiëne en economie, laat echter zien, dat alle geboden vertreden worden. Het natuurlijke leven — hetzij het individuele, hetzij het sociale — dat welgever wil zijn, verwerpt tenslotte elke Goddelijke wet.

Dat moge uit de in deze stukken gegeven voorbeelden voldoende duidelijk gebleken zijn.

A. B. t. B.

9) Idem, pg. 39.

10) Prof. Dr W. Geesink: „Gereformeerde Ethiek”, pg. 558.

## OPVOEDING EN ONDERWIS

Klassiek of canoniek.

II.

We lezen in het boek Genesis, dat in het geslacht van Lamech de muziek werd uitgevonden, en de tentenbouw, en het smeden. Calvijn zegt hiervan:

„Mozes vermeldt nu, dat de verkeerde dingen, welke uit het geslacht van Kain zijn voortgekomen, nog met iets goeds vermengd zijn geweest. Want de uitvinding van kunsten en andere zaken, welke tot algemeen nut en gemak voor het leven dienen, is een gave Gods, welke volstrekt niet te verachten is, en een deugd, alle lof waardig. Het mag wel verwondering wekken, dat juist dat volk, hetwelk hoe langer hoe meer verbaasterde, boven de andere nakomelingen van Adam heeft uitgemunt in gansch geen verwerpelijke talenten. Ik nu ben van oordeel, dat Mozes hier met opzet over die uitvindingen in het geslacht van Kain spreekt, opdat wij zouden weten, dat hij niet zóó door God vervloekt was, of nog enkele uitstekende gaven heeft Hij hem en zijn nakomelingen geschonken. Want het is waar, schijnlijk, dat ook bij anderen de gaven des verstands niet werkloos zijn geweest, maar dat ook onder de andere zonen van Adam vlijtige en schrandere menschen waren, die zich met ijver bezig hielden met het uitvinden en verbeteren van kunstwerken.”

De verkeerde dingen, die uit Kains geslacht zijn voortgekomen, zijn met iets goeds gemengd geweest. Stonden dan de goede en slechte elementen gemoedelijk naast elkaar?

Het antwoord op die vraag geeft een rustig overlezen van Genesis 4:19—24. Het mengsel maakt zoo zeer den indruk van een oplossing, dat het niet zoo eenvoudig is het goede „er uit te halen”. Want deze tentenbouwers behoorden tot de nakomelingen van hem, die gedoemd was te zwerven en te dolen op de aarde. En nakomelingen zetten,

naar den aard der scheppingsordinantie, de historische lijn van den voorvader voort. Deze ijzer-smeders klonken een zwaard, dat louter machtsmiddel was. Ze droomden zelfs niet van het zwaard der verheid. En de eerste dichter waarvan de overlevering meldt, zong een lied, dat niet minder vreeselijken zin had dan de felste uitingen van goddeloosheid in de moderne poëzie.

Het is waarschijnlijk, dat Lamech zijn zwaard meer dan éénmaal gebruikt heeft, en zijn nakomelingen in zijn sporen wandelden; en allicht bij voorkeur tegen degenen, die trouw bleven aan den God des Verbonds. Het is waarschijnlijk, dat de tentenbewoners, zich veilig voelende, gelachen hebben om den vloek: „ge zult zwervende en dolende zijn op de aarde”. Het is waarschijnlijk, dat de kinderen des verbonds gehuiverd hebben van ontzetting bij het hooren van de eerste poëzie der menschheid.

Wat is dan het goede, dat in Kains geslacht met het verkeerde „gemengd is geweest”?

De Schrift zelf geeft het antwoord: „Jabal is geweest een vader van degenen, die tenten bewoonden en vee hadden. Jubal was de vader van allen die harpen en orgels hanteerden. Tubal-Kain was een leermeester van allen werker in koper en ijzer”.

Nu zijn er twee mogelijkheden.

Men kan zeggen: „ik zie bij den man, die den moordenaar een zwaard leverde, niets van een leermeesterschap; ik zie bij hem, die den vloek Gods belachelijk wilde maken, niets van een vaderschap; en ik erken den zanger der goddeloosheid niet als een kunstenaar bij de gratie Gods”.

De andere mogelijkheid is echter die der gehoorzaamheid aan het Woord des Verbonds. God Zelf constateert hier uitdrukkelijk het cultureel vaderschap en meesterschap van het geslacht dat Hem haatte.

Wie zich daartegen verzet, die wordt bevonden tegen God te strijden.

Hoe doen zich deze dingen nu voor in de praktijk?

In „Ons eigen blad, Tijdschrift voor praktische Roomsche opvoeding” jrg. XI, 1923, blz. 268 vgg. schrijft Fr S. R(ombouts) een artikel „Klassieken en Katholieke paedagogiek”. Daarin wordt gewag gemaakt van een artikel van het „Overijsselsch Dagblad” van 12 Maart van dat jaar, welk artikel op zijn beurt een breed citaat geeft van een stuk „Antigraeca” in „Het Vaderland”, waarin Jhr. Mr A. van Daehne van Varick zich verzet tegen de handhaving van het Grieksch op het gymnasium. We ontleenen aan het stuk van laatstgenoemde de volgende passages:

„De Grieksche kunst staat hoog, maar zij is een loutere natuurkunst en alleen dienstig tot verheerlijking der natuur; onbekwaam om den gevallen mensch op te heffen, te veredelen en te troosten”.

„De Grieksche zedeleer was infaam. De beste Grieken, als Plato en Aristoteles, konden zich geen staat denken zonder slavernij, zonder gemeenschap van goederen en vrouwen, om van andere wantoestanden te zwijgen. De godsdienst der Grieken was een vereering van goden en godinnetjes, te zot, te onzedelijk, te afschuwelijk om er aan te denken”. (Tusschen haakjes, uit 't feit, dat ik de bewering van Mr Daehne van Varick niet bespreken zal, concludeere niemand, dat ik het ermee eens zou zijn; 't gaat me hier alleen om de hoofdrichting van zijn waardeering, die m.i. belangrijker fout bevat dan alle eventuele zakelijke onjuistheden).

„Vroegtijdig reeds begon de invloed der Grieksche beschaving op de Romeinen; hij breidde zich uit door de legisten allengs over Italië; tot dat sinds de 14de eeuw, maar vooral na den val van Konstantinopel in 1453, hij losbrak als de pest der Renaissance over Rome en vandaar over Europa”.

„Desniettemin zou onze jeugd uit Grieksche denkbeelden voedsel moeten zamelen!”

„De letteren der Grieken, zegt een groot Fransch schrijver, zijn schoon gelijk tempels, edoch, „le démon les habite”.

Tot zoover Mr Van Varick van Daehne.

Ook aan de toevoegselen van het „Overijsselsch Dagblad” ontleenen we enkele zinnen, die zoowel op een Roomsche beschouwing der cultuurgeschiedenis als op een poging tot oplossing van het gymnasium-probleem van die zijde een licht werpen. De schrijver van dit artikel verheugt er zich over dat een vrijzinnig man in „Het Vaderland” zulke dingen schrijft, waar een Katholiek het goedgevoel mee eens kan zijn. Over de renaissance denkt deze scribent als volgt:

„Toen het katholieke geloofsleven verslapte, was de bodem van Europa gereed voor de renaissance in de kunst, voor de receptie van het Romeinsch recht, voor het afschaffen van de woeker- en rente-verboden, voor de ontwaarding der gilden — en ook voor de Hervorming, die wij hebben te beschouwen als een der grootste rampen, die de wereld troffen.

„Een verzet tegen den verderen invloed van de heidensche cultuur is daarom van veel belang. „Daarom ook is niet afschaffing van Grieksch, een heilmiddel, maar het terugplaatsen der Chris-

telijke Griek-leerprogramma. „Onze jor hebben aan „Isocrates C „Herodotus „St August „en Basilus

Ten slotte instemming daarbij op „Bosco, Dr J

In hetzelf aan de ord (t.a.p. blz. 2

„Oude la „nuttig. B „beoefene „doende i

In dezen bemiddelende dence au schrapl. Ee

hier sterker leer is hier

Eenerzijds die een opex van de oud

alle human eenig huma loovige vast

alle leid we gen (H

Aan den twee trekke eenigen:

1. de geli menschen i de Calvinis

haalt de m artikel van

Zien we ev een gelijksl Christelijke

straks was heeft deze

tous neous' die de heid

achten, en ding tracht

dat er onder heid heers

men meend Helleensche

laat niet toe noch op de

heeft gespe en Christen

heeft aan h volgeling is

niet alleen over „deug cynischen t

klassieke a hanger van

sche school man in de

Juist om leeren vers

bestrijden, oorspronger

auteurs, in lijke klassie

buitengeme den leerling

normaal m Basilus i

Christelijk een dankba

eenigermate Grieken vó

Want de pr vaders best

lijk antiek f niet helder

A.

Nadat eerst geschreven o

betrokking t heeft thans C.D.U., zich e

komen aan l

wachten was": —

Ds Buskes

dadelijk onc

C.D.U.-ers he

het synodebe

den binnen e

openen, die t